

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

เกรียงไกร ไกรนรา*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยใช้กรอบการศึกษาตามแนวคิดการเลือกตั้งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยประกอบกับการศึกษา การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พบว่า สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้วุฒิสภาแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา โดยในช่วงเวลาแรกจะเป็นไปตามบทเฉพาะกาลที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย จำนวน 250 คน ที่มาจากการสรรหา และช่วงที่ 2 ให้วุฒิสภาที่ประกอบไปด้วยสมาชิก จำนวน 200 คน ที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในลักษณะของสาขาอาชีพ และลักษณะที่หวังผลประโยชน์ หรือทำงานด้านต่าง ๆ ร่วมกันที่มีความหลากหลายในสังคม โดยสมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย ตรวจสอบรัฐบาลในฐานะรัฐสภา โดยวุฒิสภามีอำนาจในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งวุฒิสภาดังกล่าวไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่กลับมีอำนาจเทียบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากประชาชน

คำสำคัญ: การได้มา, สมาชิกวุฒิสภา, รัฐธรรมนูญ

* นักวิชาการอิสระ

E-mail: Kksqservice@gmail.com

Acquisition of senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2017

Kriengkri Krinara*

Abstract

This article aims to present the acquisition of senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 by using the study framework of the concept of election in a democratic regime, along with the study of the acquisition of senators under the constitution. It was found that the senators under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 stipulate that the Senate is divided into 2 periods. In the first period, according to the transitional provisions, the Senate shall consist of 250 members who are selected, and in the second period, the Senate shall consist of 200 members who are elected. These persons must have knowledge, expertise, and experience in their professional fields and characteristics that seek benefits, or work together in various areas that are diverse in society. The senators shall have the duty and power to screen laws and monitor the government as the parliament. The Senate shall have the power to approve persons who should be appointed as prime ministers. The Senate is not elected by the people, but has the same power as the members of the House of Representatives who are elected by the people.

Keyword: acquisition, senator, constitution

* Independent Scholar

E-mail: KKsqservice@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยวที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมีหลักการที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ หลักอำนาจอธิปไตย หลักความเสมอภาค หลักสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ จึงกล่าวได้ว่า ระบอบการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย คือ อำนาจอสูตในการปกครองเป็นของประชาชน และประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ในทางปฏิบัติประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ เป็นผู้ปกครองตนเองโดยตรง ดังนั้นในการปกครองจึงจำเป็นต้องใช้ระบบตัวแทนโดยให้ประชาชน เป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนเพื่อให้ไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขในช่วงระยะเวลาคราวละ 4 ปี ซึ่งหากการปฏิบัติหน้าที่ไม่หรือดีขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ประชาชนก็จะเลือก บุคคลอื่นที่ดีกว่าในครั้งต่อไป (พระมหาเรวัฒน์ อคคพาโร, 2563) ในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจึงให้ความสำคัญกับหลักทั้ง 5 ประการ ดังนี้ 1) หลักความเสมอภาค 2) หลักการ แบ่งแยกอำนาจ 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักการใช้อำนาจ 5) หลักการตรวจสอบ สมาชิกวุฒิสภา เป็นตัวแทนของประชาชนเปรียบเสมือนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ก็ยังมีข้อที่แตกต่างกัน เช่น ที่มา การสังกัดพรรคการเมือง และจำนวนของตัวแทนสมาชิก ซึ่งในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ได้กำหนดจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้วุฒิสภาแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ซึ่งวุฒิสภาดังกล่าวไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่กลับมีอำนาจเทียบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเห็นได้ว่า วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ใน “ช่วง เวลาแรก” มักขัดกับหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย เนื่องจากองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภา ถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญประการหนึ่งของรัฐในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และตามหลักการประชาธิปไตยนั้น อำนาจอสูตในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอสูตไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมการตัดสินใจในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย ต้องมีการศึกษาและต้องสอบถามพลเมืองของรัฐก่อนเสมอ ดังนั้น เมื่อสมาชิกวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาชิกวุฒิสภาจะต้องมี ฐานอำนาจซึ่งมาจากประชาชน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมักเกิดจากการ หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ความไม่เป็นอิสระเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ เพราะสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการคัดเลือกนั้นจะมุ่งตอบสนองประโยชน์หรือ มีประโยชน์ต่างตอบแทนจากฝ่ายการเมืองที่คัดเลือกตนเข้ามา ทาหน้าที่ และ “ช่วงเวลาที่สอง” เมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีแรกไปแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 107 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลในกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งจากกลุ่มผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยให้ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนถึงระดับประเทศ จะเห็นได้ว่า แม้จะมีความพยายามแก้ไขปัญหานี้ในประเด็น

ที่เกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบบดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาการขัดต่อหลักความเสมอภาค กล่าวคือ จะมีเฉพาะแต่ประชาชนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้นที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในระบบนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาย่อมไม่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการตัดขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ขัดกับหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้ง ไม่สะท้อนการแสดงออกซึ่งเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชน ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ของทั้งสองช่วงเวลานั้น จะยึดโยงหรือเชื่อมโยงเฉพาะแต่กับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และกลุ่มผู้สมัครรับการคัดเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น แต่กลับกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีฐานะเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ทั้งที่ไม่มีความยึดโยงหรือเชื่อมโยงกับประชาชนโดยทั่วไป สอดคล้องให้เห็นถึงการไม่เคารพสิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมในการเข้ามาใช้อำนาจอภิปรายแทนประชาชนทุกคนในประเทศในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยของสมาชิกวุฒิสภา จากความเป็นมาและสภาพปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาที่เกิดจากวิธีการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภามาโดยตลอด ซึ่งในปัจจุบันการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น ไม่มีความยึดโยงหรือเชื่อมโยงกับประชาชนโดยทั่วไป และไม่เป็นไปอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการมีวุฒิสภาได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการกำหนดบัญญัติเกี่ยวกับวุฒิสภาที่แตกต่างจากถาวรไว้หลายประการและยังมีหลักการที่สำคัญในการกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนี้

หลักการที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความเห็นไว้หลากหลาย (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2543) ดังนี้

1. หลักความเสมอภาค ตามความเห็นของ John Locke นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนที่เกิดมานั้นจะมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน และจะต้องไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อหลักความเสมอภาค ดังนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมาย กติกา ผู้ปกครอง กฎหมาย เพื่อให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ ประเทศใดสังคมใดจะเป็นประเทศเป็นสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้นั้นประชาชนต้องมีความเสมอภาคมีสิทธิมีเสรีภาพที่เท่ากัน ไม่ขัดต่อกฎหมายและประชาชนจะต้องเห็นพ้องต้องกัน

2. หลักการแบ่งแยกอำนาจ ตามแนวความคิดของ Montesquieu อธิบายว่า การแบ่งแยกอำนาจ คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยมีจุดประสงค์ในการแบ่งแยก

อำนาจคือมีให้อำนาจอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และการใช้อำนาจของแต่ละอำนาจจะขึ้นอยู่กับอีกอำนาจหนึ่ง เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน และเมื่อใช้อำนาจไปแล้วจะต้องสามารถตรวจสอบได้ด้วย

3. หลักการมีส่วนร่วม คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ดังนั้น ผู้ใช้อำนาจทั้งสามนี้จะต้องมาจากประชาชน โดยจะต้องผ่านกระบวนการในการเลือกตั้ง ซึ่งในการเลือกตั้งผู้ที่จะเข้าไปใช้อำนาจแทนตนของประชาชน และไม่ว่าจะเป็นผู้เข้าไปใช้อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจบริหาร และหากเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการเลือกตั้งจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริง ในกระบวนการเลือกตั้งจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยังมีการโกงการเลือกตั้งในรูปแบบต่าง ๆ ใช้สิทธิพลในการเลือกตั้ง ตลอดจนมีการซื้อสิทธิขายเสียงและทุกฝ่ายจะเห็นประโยชน์ส่วนตัวและขาดหลักประโยชน์สาธารณะ

4. หลักการใช้อำนาจ คือ เป็นการใช้อำนาจจากประชาชน เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชน อย่างไรก็ตามการใช้อำนาจจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจ และผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายนั้นจะต้องใช้อำนาจให้เป็นไปตามหลักของกฎหมาย คือ การใช้อำนาจให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

5. หลักการตรวจสอบ คือ ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในการพัฒนาจากหลักการแบ่งแยกอำนาจเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและการตรวจสอบอำนาจ ในการใช้อำนาจจะใช้ในทุกระดับและจะต้องสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประโยชน์ของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ

การเลือกตั้งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

การเลือกตั้ง ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เลือกตั้ง” ว่าการเลือกตั้งเป็นการเลือกสรรหาบุคคลเพื่อการเป็นตัวแทนหรือให้ไปดำรงตำแหน่งด้วยการออกเสียงลงคะแนน เช่น เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งกรรมการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

การเลือกตั้งตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาแต่งตั้งผู้ที่จะเข้ามาใช้อำนาจแทนประชาชน และเป็นการแสดงออกถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ซึ่งเป็นการปกครองที่ได้รับความยินยอมจากประชาชน เนื่องจากประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการใช้อำนาจรัฐโดยตรง แต่ประชาชนผู้ซึ่งทรงอำนาจแห่งรัฐให้ความยินยอมผู้แทนของตนใช้อำนาจรัฐได้ตามระยะเวลาหรือตามวาระที่กำหนดไว้ล่วงหน้าในรัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยกับการเลือกตั้งจึงมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้น นับว่าเป็นเงื่อนไขขั้นพื้นฐานประการสำคัญอันจะขาดเสียมิได้ เพราะมีผลทำให้อำนาจรัฐมีความชอบธรรม โดยประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน จะแสดงเจตนาออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคะแนนเสียงดังกล่าวจะได้รับการนับเพื่อนำมา

คำนวณให้ได้ผลว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งให้เข้าไปใช้อำนาจแทนประชาชน (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2542)

ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่มีเป็นอำนาจสูงสุดจากมติของปวงชนในการปกครอง ซึ่งประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน จะต้องไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งละเมิดสิทธิของอีกบุคคลได้ ซึ่งเมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนประชาชนจะเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเลือกตั้งเพื่อสรรหาผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนของประชาชนโดยวิธีการเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นับว่าเป็นเงื่อนไขประการสำคัญในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงของประชาชนในการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าไปทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน มีผลทำให้อำนาจอธิปไตยมีความชอบธรรมซึ่งหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยทั่วไป ประชาชนทุกกลุ่มใช้สิทธิได้อย่างทั่วถึงปราศจากการข่มขู่บังคับหรือชักจูงด้วยอำสสินจ้าง มีความเท่าเทียมหรือเสมอภาคกัน ผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีสิทธิพิเศษมากกว่าคนอื่นไม่ได้ และการจัดการเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยลับ เพื่อให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ต้องกังวลผลใด ๆ ที่จะตามมาจากการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตน

ที่มาของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สมาชิกวุฒิสภาเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 โดยใช้คำว่า “วุฒิสภา” ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญเพียงฉบับเดียวที่ใช้คำดังกล่าว หลังจากนั้นเป็นต้นมารัฐธรรมนูญได้มีการเปลี่ยนมาใช้คำว่า “วุฒิสภา” ซึ่งรัฐสภาจะประกอบไปด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา แต่หากเป็นสภาเดียวได้บัญญัติว่าสภานิติบัญญัติแห่งทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ดังเช่นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2557 (อานันท์ เกียรติสารพิภพ, 2561) และเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบ (คสช.) โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร ซึ่งได้ยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการ ซึ่งนับเป็นการรัฐประหารครั้งประวัติศาสตร์ไทยเป็นครั้งที่ 13 หลังการรัฐประหารในครั้งนั้นได้มีประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สิ้นสุดลง แต่ยกเว้นหมวดที่ 2 ที่ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รักษาการหมดอำนาจ ตลอดจนให้มีการยุบวุฒิสภาต่อมาในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ได้มีประกาศให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 (พัฒนรัตน์ พุทธิพรกิตติคุณ, 2560) โดยได้อ้างว่ากรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงได้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ประชาชนมีความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดความวุ่นวายและลุกลามไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศและก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนที่แยกแตกออกเป็นฝ่าย ๆ นอกจากนี้ประชาชนยังขาดความสามัคคี

และมีทัศนคติที่ไม่เป็นมิตรต่อกัน ในบางครั้งก่อให้เกิดความรุนแรงและประชาชนมีการใช้กำลังใช้อาวุธเข้ามาทำร้ายกัน ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของประชาชนไม่เป็นปกติสุข (อรุณ ชัยนหา, 2559) ซึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีความชะงัก ส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจอธิปไตย และอำนาจอตุลาการที่บังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นผล นับเป็นวิกฤตการณ์ร้ายแรงเป็นอย่างมาก เหตุการณ์เหล่านี้ไม่เคยปรากฏมาก่อน อันจะเป็นการทำลายความศรัทธาและความมั่นคงของชาติของประชาชนที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และในที่สุดคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงจำเป็นต้องเข้ายึดและควบคุมอำนาจในการปกครอง จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการร่างรัฐธรรมนูญไว้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เกิดกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญของคณะผู้จัดทำ 2 ชุด คือ 1) คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 36 คน และ 2) คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน 21 คน และเมื่อคณะกรรมการฯ ทั้ง 2 ชุด ได้พิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2559 ได้จัดให้มีการเผยแพร่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ) และต่อมาในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2559 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศกำหนดให้วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เป็นวันออกเสียงประชามติ โดยผลของร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง 15,562,027 คะแนน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) จากนั้นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงได้ดำเนินการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับผลการออกเสียง ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้อนุญาตและให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความบางส่วนในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความสมบูรณ์ และมอบให้นายกรัฐมนตรีนำร่างดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป จึงได้มีพระราชโองการดำรัสให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยเป็นรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 20 ของประเทศ

สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามมาตรา 107 วุฒิสภาจะประกอบไปด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะมาจากการเลือกตั้งกันเองของบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือเป็นบุคคลที่ทำงาน ซึ่งมีสิทธิสมัครเข้ารับคัดเลือกบุคคลที่สามารถเข้ารับคัดเลือกเป็นวุฒิสภานั้นสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) กล่าวได้ว่า สมาชิกวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนที่เปรียบเสมือนกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สมาชิกวุฒิสภามีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น ที่มา จำนวน การสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งกล่าวได้ว่าในรัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับได้กำหนดจำนวนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาไว้แตกต่างกัน ดังนี้ 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งจำนวน 200 คน 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดมีวุฒิสภาจำนวน 150 คน โดยมาจากการเลือกตั้งภายในจังหวัด ซึ่งจะมีจังหวัดละ 1 คน ซึ่งจะให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงในการลงคะแนนเลือกจากผู้สมัครซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หนึ่งเสียงและจะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและออกคะแนนเสียงแบบลับ ในส่วนการหาเสียงเลือกตั้งนั้นสามารถทำได้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเท่านั้นตามมาตรา 112 นอกจากนี้ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 113 เป็นการให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้ดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติกรตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจำนวน 150 คน จะหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง

บทบาทของวุฒิสภาที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

นับแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไว้อย่างจำกัดโดยส่วนมากจะถูกจำกัดบทบาทเป็นเพียงสภาที่เสียงในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา และหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ แต่งตั้งตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งตุลาการของศาลปกครองสูงสุด แต่งตั้งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม และ ศาลปกครอง ตลอดจนแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ต่อมาเมื่อมีการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบาทของวุฒิสภาใหม่ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่สภาที่เสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างเดิม หากแต่เป็น “สภาเพิ่มเติม” โดยจะช่วยพิจารณาร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้รอบด้าน เพราะเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือเคยทำงานในด้านต่าง ๆ จากภาคส่วนที่หลากหลายของสังคม นอกจากนี้ยังคงอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของวุฒิสภาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ (ภูมิ มูลศิลป์, 2564) ดังนี้

1. ด้านนิติบัญญัติ ผ่านฝ่ายบริหาร เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาว่าเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การอนุมัติพระราชกำหนด หรือ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เป็นต้น
2. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การควบคุมดูแลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามคำแถลงนโยบายที่ให้ไว้ต่อรัฐสภา

รวมทั้งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน จึงเป็นอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา ผู้ที่มีอำนาจควบคุมได้แก่สภาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ในบางส่วนรัฐธรรมนูญกำหนดให้ เฉพาะแต่สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร แต่บางสมัยก็กำหนดให้ ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับรัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้ทั้งสองสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วย ในส่วนของ วุฒิสภา บทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ด้วยวิธีการ ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาและการตั้งคณะกรรมการการ

3. การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญๆที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน เมื่อรัฐธรรมนูญได้ บัญญัติให้ รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องที่มีความสำคัญ ต่าง ๆ วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐสภาจึงย่อมมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ

4. พิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ ให้ความเห็นชอบต่อบุคคลในองค์กร ในการตรวจสอบสมาชิกวุฒิสภา เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งบุคคล ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ หลังจากที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการคัดเลือกมาแล้ว เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

5. ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งวุฒิสภามีสิทธิถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง กรณีหากบุคคลนั้นมีพฤติการณ์ร้ายผิดปกตีส่อไปทางทุจริตต่อหน้าที่ถือว่ากระทำความผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมหรือส่อว่าจงใจ ใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย บุคคลเหล่านั้น

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่อื่น เช่น เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภา หรือ ประธานรัฐสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่รัฐสภาเพื่อรับทราบการแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน และรายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคปีละหนึ่งครั้งรับทราบรายงานขององค์กรอิสระเช่นผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น

วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

1. วุฒิสภาที่มาจาก การแต่งตั้ง เป็นวิธีการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีหลากหลายวิธี และไม่ยุ่งยากมากนักเพราะรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศจะกำหนดไว้ว่าการแต่งตั้งจะเป็นอำนาจ ของใคร ส่วนขั้นตอนในการได้มาซึ่งสมาชิกประเภทนี้ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ โดยพฤตินัย โดยปกติแล้วผู้มีอำนาจแต่งตั้งก็คือประมุขของรัฐ ซึ่งหากเป็นพระมหากษัตริย์ความรับผิดชอบ ในการสรรหาและเสนอรายชื่อจะอยู่ที่ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (วิชญ์ เครืองาม, 2556) การกำหนดให้วุฒิสภามาจากการแต่งตั้งนั้นกล่าวได้ว่าสภาหาได้มีความชอบธรรม

ตามหลักประชาธิปไตยแต่อย่างใดไม่ เพราะตามหลักการของระบอบประชาธิปไตยนั้นผู้ที่ถือว่าเป็นผู้แทนของปวงชนจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2548)

2. วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในประเทศต่าง ๆ ก็คือการกำหนดให้มาจากการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งไม่เพียงแต่ส่งผลให้การใช้อำนาจของวุฒิสภามีความชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตยเท่านั้น ยังส่งผลถึงความรู้สึกรู้สึกต่อการเป็นผู้แทนปวงชนของสมาชิกวุฒิสภาอีกด้วย โดยในแต่ละประเทศอาจกำหนดวิธีการเลือกตั้งไว้แตกต่างกัน การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 วิธี ได้แก่ การเลือกตั้งโดยตรงประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งโดยตรงได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และการเลือกตั้งโดยอ้อมประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งโดยอ้อม เช่น เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส นอกจากนี้ข้อดีข้อเสียของการเลือกตั้งโดยตรงและโดยอ้อมว่าหลักการเลือกตั้งโดยตรงหมายความว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนโดยตรง ส่วนหลักการเลือกตั้งโดยอ้อมนั้นหมายถึงกรณีที่มีบุคคลหรือสภามาขึ้นกลางระหว่างราษฎรกับผู้แทน โดยราษฎรเป็นผู้เลือกตั้งบุคคลหรือสภาเสียขึ้นหนึ่งก่อน แล้วบุคคลหรือสภาดังกล่าวจึงจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนอีกชั้นหนึ่ง การเลือกตั้งโดยทางอ้อมนี้อาจมีคนกลางหลาย ๆ ชั้นก็ได้ โดยให้ราษฎรในตำบลหนึ่งเลือกผู้แทนตำบล แล้วผู้แทนตำบลไปลงคะแนนเสียงแทน กรณีประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2479 ก็ได้ใช้หลักการเลือกตั้งโดยทางอ้อม ในต่างประเทศที่ใช้ระบบสภานิติบัญญัติสองสภา เช่น ในประเทศเบลเยียม สภาจังหวัดมีอำนาจเลือกตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือในประเทศฝรั่งเศส คณะผู้เลือกตั้งซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกสภาจังหวัดหรือสภาท้องถิ่นเลือกตั้งจะเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอีกชั้นหนึ่ง

อำนาจและหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ซึ่งมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร โดยมีวุฒิสภาไทย ชุดที่ 12 (พ.ศ. 2562) เป็นสภาสูงของรัฐสภาไทย และเป็นวุฒิสภาชุดแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คน ซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 244 คน มาจากการสรรหาจำนวน 6 คน เป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง บทเฉพาะกาลตามมาตรา 269 ในรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกภาพเริ่มนับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) วุฒิสภาในชุดดังกล่าวนี้มีอำนาจเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ โดยให้ร่วมเลือกนายกรัฐมนตรี และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ ตลอดจนการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้อง และให้มีการประชุมวุฒิสภาสมัยครั้งที่หนึ่ง เมื่อวันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ภายหลังจากรัฐพิธีเปิดประชุมรัฐสภาเพื่อการเลือกประธานวุฒิสภา

และรองประธานวุฒิสภาอีก 2 คน ซึ่งที่ประชุมมีมติเลือกให้ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) พรเพชร วิชิตชลชัย อดีต ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดำรงตำแหน่ง ประธานวุฒิสภา พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร ดำรงตำแหน่งรองประธานวุฒิสภาคนที่ 1 นาย ศุภชัย สมเจริญ อดีต ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งรองประธานวุฒิสภา คนที่ 2 โดยได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเมื่อวันอังคารที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) นอกจากนี้วุฒิสภาชุดแรกยังมีหน้าที่และอำนาจเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาล (แดนชัย ไชวिक्ष, 2560) ดังต่อไปนี้

1. ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 ในการปฏิรูปประเทศ เพื่อการดำเนินการเป็นไปตามตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อให้การดำเนินการตามหมวด 16 ในการปฏิรูปประเทศโดยให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา
3. ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของแต่ละสภา อาจเข้าชื่อร่วมกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัยการยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือผู้แทนวุฒิสภาเพื่อจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้แล้วเสร็จ

การสรรหาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ในการสรรหาและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังนี้

1. การดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 - 1.1 รัฐธรรมนูญฯ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมาจากการเลือกของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้
 - 1.2 ให้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน
 - 1.3 เมื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ครบจำนวน 200 คน แล้วให้นำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

2. การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา
ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม

ในอนาคตจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศจำนวนไม่เกิน 400 คน แล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ โดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

3. การคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ จำนวน 250 คน ดังนี้

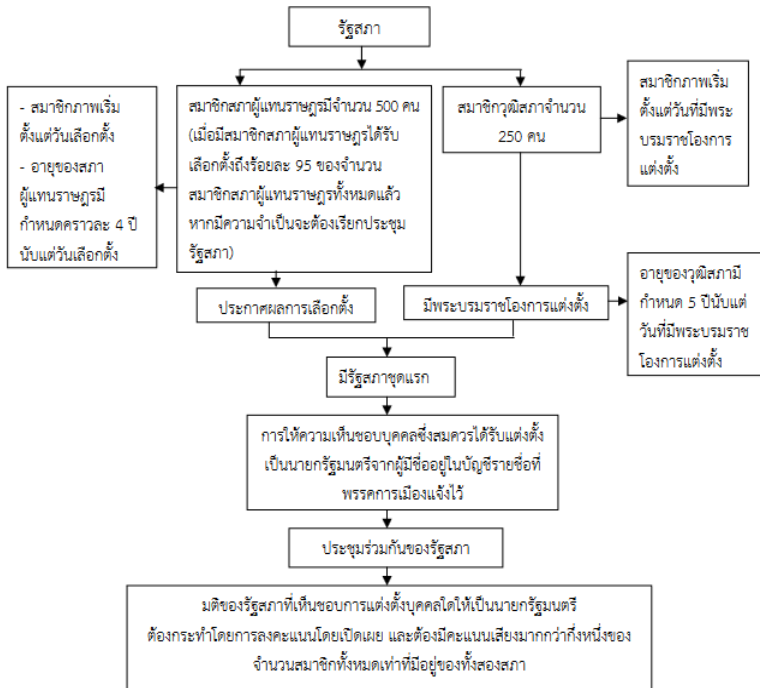
3.1 คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวน 50 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวน 50 คน โดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

3.2 คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้ได้จำนวน 194 คน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาจำนวน 50 คน

3.3 ผู้ดำรงตำแหน่ง 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

3.4 ให้คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกจำนวน 250 คน ขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

การพิจารณาเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี
จากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้

ที่มา : แดนชัย ไชวิเศษ. (2560). สมาชิกวุฒิสภา 250 คน มาอย่างไรและทำอะไร. สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา

คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาและลักษณะต้องห้ามในการเป็นวุฒิสภา โดยคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน
โดยมาจากการเลือกตั้งของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ลักษณะ อาชีพ หรือ
ประโยชน์ร่วมกัน หรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทางสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มนั้น
จำเป็นต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใด
กลุ่มหนึ่ง และมีคุณสมบัติในลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 ดังนี้

ก. คุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภา

1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

3) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานด้านที่สมัครไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้ที่มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

4) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวพันที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

1) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 98

2) เป็นข้าราชการ

3) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

4) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

5) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

6) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงสมัครรับเลือก

7) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

8) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

9) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาในการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา โดยคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมีจำนวนไม่เกิน 400 คน โดยมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 108 แต่มีให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรีมาใช้บังคับ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยตำแหน่ง ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง คือ ผู้ดำรงตำแหน่ง 6 ตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ

ต้องห้ามตามมาตรา 108 แต่มีให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาใช้บังคับ คือ การเป็นข้าราชการมาใช้อำนาจซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง และมีให้นำความในมาตรา 184 (1) และมีให้นำความในมาตรา 185 มาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

อายุและสมาชิกภาพของวุฒิสภามีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่ที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง และในกรณีที่มีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกไว้ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

บทสรุป

การปกครองแบบประชาธิปไตย คือ ระบอบการปกครองที่ถ้อยมือของปวงชนเป็นใหญ่ อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน จะต้องไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดละเมิดสิทธิของอีกบุคคลได้ เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ตามความเป็นจริงแล้ว ย่อมเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อมกันได้ทั้งหมด จึงมีความจำเป็นต้องเลือกตั้งเพื่อสรรหาแต่งตั้งผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนของประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น กล่าวได้ว่า การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาของวุฒิสภา ซึ่งได้กำหนดให้มีจำนวนและที่มาของวุฒิสภาไว้เป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงที่ 1 ให้เป็นไปตามบทเฉพาะกาล กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถวายคำแนะนำ โดยการแต่งตั้งได้มาจาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งจะมีจำนวน 6 คน ซึ่งประกอบไปด้วย ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารบก และผู้บัญชาการทหารอากาศ สำหรับกลุ่มที่ 2 จะเป็นกลุ่มที่ทางคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 50 คน และในกลุ่มที่ 3 จะเป็นกลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาได้ทำการสรรหาสมาชิก จำนวน 194 คน นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาในชุดแรกนี้จะมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยจะนับตั้งแต่วันที่ที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง พร้อมทั้งได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ที่สำคัญไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน สำหรับในช่วงที่ 2 วุฒิสภา

จะประกอบไปด้วยสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 200 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบกันเองของบุคคลตามสาขาอาชีพ ซึ่งจะทำให้มีการกระจายผลประโยชน์ไปยังส่วนต่าง ๆ และจะไม่ทำให้อำนาจของบุคคลนั้น ๆ รวมศูนย์หรืออยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ แต่ไม่อาจจะสะท้อนหรือครอบคลุมไปถึงประชาชนทุกคนในทั่วพื้นที่ของประเทศได้ จึงกล่าวได้ว่าสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย และการตรวจสอบของรัฐบาลซึ่งเป็นฐานะรัฐสภา ดังนั้นสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนแต่กลับมีอำนาจเทียบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีที่มาจากประชาชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). รายงานผลการออกเสียงประชามติ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559. ค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2567 จาก https://www.msociety.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/17586/19908.pdf
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ภูมิ มูลศิลป์. (2564). บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิผลในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยไทย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 10(3), 306-318.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2542). การเลือกตั้งในรัฐเสรีประชาธิปไตย. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, 1(3), 95-96.
- แดนชัย ไชยเดช. (2560). สมาชิกวุฒิสภา 250 คน มาอย่างไรและทำอะไร. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- พระมหาเรวัฒน์ อคคทาโร. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัฒนรัตน์ พุทธิพรกิตติคุณ. (2560). พัฒนาการรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค. 3(1), 208-213.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- วิชณุ เครืองาม. (2556). การตัดสินใจในรูปคณะกรรมการการรัฐ. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 38(2) หน้า 105.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2548). กฎหมายรัฐธรรมนูญ: หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (2561). หลักการแบ่งแยกอำนาจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อรุณ ขยันหา. (2559). จากการปรับทัศนคติสู่วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. วารสารร่มพฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก